

Οι δανειστές, εμείς και το '21

Ο Ρόντερικ Μπίτον καταγράφει τη μάχη εκσυγχρονιστών πολιτικών και οπλρχηγών στην επαναστατημένη Ελλάδα, βρίσκοντας αναλογίες με το σήμερα

Κεντρικό πρόσωπο στη μελέτη του είναι ο λόρδος Μπίρον, ένας ποιητής - pop star της εποχής

του **ΓΙΑΝΝΗ Ν. ΜΠΑΣΚΟΖΟΥ**
jbaskozos@gmail.com

Εχει η ελληνική επανάσταση του 1821 κάποια σχέση με το σήμερα; Την εποχή της κρίσης, του μνημονίου, του άλυτου προσφυγικού; Ο ελληνιστής Ρόντερικ Μπίτον στη μελέτη του «Ο πόλεμος του Μπίρον» (μετάφραση: Κατερίνα Σκινά, Πατάκης) εντοπίζει πολλούς συσχετισμούς. Γράφοντας το βιβλίο τον χειμώνα του 2010 και βλέποντας το καθημερινό δράμα στους δρόμους της Αθήνας, σκεφτόταν ότι συνδεόταν με αόρατες κλωστές με τις μάχες του 1821-1829, όταν η Ελλάδα πάλευε για την ίδια την ύπαρξή της.

Κεντρικό πρόσωπο στη μελέτη του είναι ο λόρδος Μπίρον, ένας ποιητής - pop star της εποχής, ο οποίος επέλεξε να έρθει στην Ελλάδα και

να τη βοηθήσει να γίνει ένα σύγχρονο κράτος. Την εποχή εκείνη η χώρα βρισκόταν σε μια κατάσταση εσωτερικής σύγκρουσης. Υπήρχαν εκείνοι που πίστευαν σε μια ελευθερία της αυτάρκειας, κυρίως οι οπλρχηγοί της Πελοποννήσου, και οι άλλοι που, εμπνεόμενοι από τη γαλλική και την αμερικανική επανάσταση, έβλεπαν ότι, για να επιτύχουν τους στόχους τους, έπρεπε να διεθνοποιήσουν τον αγώνα τους. Ο Μπίρον, ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ο

Ιωάννης Κωλέττης, ο Ιωάννης Καποδίστριας, οι караβοκύρηδες της Υδρας, των Σπετσών και των Ψαρών

ανήκαν σε αυτούς τους εκσυγχρονιστές που έβλεπαν τη νέα χώρα να εντάσσεται στα αναδυόμενα έθνη της Ευρώπης. Μόνο που η διαδρομή αυτή περνούσε μέσα από τη διεθνή διπλωματία και αναγκαστικά μέσα από τα δάνεια από το εξωτερικό. Κάπου εδώ ο Μπίτον βρίσκει τις αναλογίες με το σήμερα, καθώς βλέπει να υπάρχουν στην ελληνική κοινωνία δύο είδη ιδανικών για την ελευθερία: η ολοκληρωτική, ασυμβίβαστη ελευθερία και η ελευθερία που μπορεί να εγγυηθούν εξωτερικές δυνάμεις με ανάλογη οικονομική βοήθεια.

Ο Μπίρον μαζί με τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο είχαν ζητήσει τη διπλωματική βοήθεια της αγγλικής κυβέρνησης. Οχι τυχαία, το όνομα του Μπίρον ήταν αυτό που λειτούργησε ως καταλύτης για να δώσουν ιδιώτες επενδυτές ένα πρώτο δάνειο

800.000 λιρών προς την Προσωρινή Διοίκηση της Ελλάδος. Ήταν ένα πρώτο βήμα για να βρει η χώρα τον δρόμο προς την ανεξαρτησία και να τοποθετηθεί ως βασικό κομμάτι στο ευρωπαϊκό παζλ των νέων εθνικών κρατών που διαμορφώνονταν στις αρχές του 19ου αιώνα.

Ανεξίτηλο στίγμα

Εκατό μέρες έμεινε, μέχρι τον πρόωρο θάνατο του, ο Μπίρον στο Μεσολόγγι, αλλά ήταν αρκετές για να αφήσει ένα ανεξίτηλο στίγμα. Κατ' αρχάς, βοήθησε στην ανύψωση του φρονήματος, στην αποτροπή βιαιοτήτων κατά αιχμαλώτων, στην ολοκλήρωση των σχέσεων μεταξύ των ανόμοιων υπερασπιστών της πόλης που αποτελούνταν από εθελοντές διαφορετικών εθνικοτήτων και άναρχες ντόπιες ένοπλες ομάδες. Η μεγαλύτερη συνεισφορά του Μπί-

ρον ήταν, βεβαίως, η πεποίθησή του ότι η Ελλάδα ήταν ένα σημείο καμπής για τα ευρωπαϊκά πράγματα και ότι η χώρα θα μπορούσε να δομηθεί πάνω σε αξίες σαν αυτές που είχαν κι άλλα προηγμένα δυτικά κράτη. Ο Μπίρον βοήθησε τον Μαυροκορδάτο στην επίλυση της εμφύλιας σύγκρουσης προς όφελος μια κεντρικής εξουσίας. Το δάνειο που συνήφθη με τη μεσολάβηση του κύρους του ήταν ένα ισχυρό κίνητρο υπέρ της κεντρικής εξουσίας. Αν, μάλιστα, είχε ζήσει λίγο περισσότερο, ίσως οι δύο εμφύλιοι που ακολούθησαν να είχαν αποφευχθεί, σύμφωνα με την εκτίμηση του Μπίτον. Εν τέλει, το δάνειο βοήθησε στην επικράτηση των εκσυγχρονιστών μετά τους εμφύλιους, περί τα τέλη του 1824.

Ο Μπίτον σκιαγραφεί την πολυσύνθετη προσωπικότητα του Μπίρον ως ποιητή και ιδεαλιστή πολιτικού. Τον παρακολουθεί από τις λίγες ομιλίες του στη Βουλή των Λόρδων έως τις περιπλανήσεις του στην Ιταλία, τις συγχρωτίσεις του με τον φιλελληνικό κύκλο, τους έρωτές του, τη γνωριμία με τον επίσης φιλέλληνα ποιητή Σέλλεϋ, τη διαμόρφωση των πολιτικών του απόψεων, την ερωτική του αμφισβήτηση. Τέλος, καταγράφει την παραμονή του για εκατό μέρες στο Μεσολόγγι, ειδικά τις τελευταίες ημέρες που ο Μπίτον ονοματίζει το αντίστοιχο κεφάλαιο «μελαγχολικό Μεσολόγγι», καθώς ο ποιητής έχει συνειδητοποιήσει ότι βαδίζει προς το τέλος του.

Μια μελέτη που επαναποθετεί τη σχέση των Ελλήνων με την Ευρώπη για να καταλήξει ότι η ελληνική επανάσταση ήταν πράγματι ένα ευρωπαϊκό γεγονός.

»»» «Ο πόλεμος του Μπίρον» (μετάφραση: Κατερίνα Σκινά, Πατάκης).

Οι «αναπόφευκτοι» εμφύλιοι

Ο συγγραφέας στη μελέτη του στέκεται ειδικότερα στους δύο εμφύλιους πολέμους, που θεωρεί ότι ήταν αναπόφευκτοι, καθώς μέσα από αυτούς η Ελληνική Επανάσταση συνειδητοποίησε τον εαυτό της και τους σκοπούς της. Οι διαμάχες ήταν πολλές και εμφανίστηκαν ανάγλυφα στη Συνέλευση του Αστρους. Οι εκσυγχρονιστές ήθελαν να δεσμευθεί η γη που είχαν απαλλοτριώσει από τους Τούρκους και να πωληθεί ως μόνον περιουσιακό στοιχείο του νέου κράτους, κάτι στο οποίο αντιδρούσαν οι οπλρχηγοί. Οι τελευταίοι αντιδρούσαν, ακόμα, στην ίδρυση τακτικού στρατού, δεν εμπιστεύονταν τους Φαναριώτες και όσους είχαν σπουδάσει στο εξωτερικό και έβλεπαν αρνητικά οποιαδήποτε σχέση με τον διεθνή παράγοντα. Αντίθετα, ο Μαυροκορδάτος και οι συν αυτό έβλεπαν στη διεθνοποίηση την ελπίδα για τη δημιουργία ενός σύγχρονου κράτους και όχι απλώς σε μια αυτόνομη διακυβέρνηση που θα στηριζόταν στον αυταρχισμό και την οικογενειοκρατία.